

ПРОГРАМА

за кандидатстудентски изпит по български език и литература
Стопанско управление; Маркетинг; Икономика на търговията;
Социални дейности; Публична администрация

Изпитът е писмен и е валиден за специалностите в Техническия университет с приемен изпит по български език и литература. Включва три компонента - проверка на писмената култура, проверка на пунктуационната култура и проверка на уменията да се изгражда текст.

I. ПРОВЕРКА НА ПРАВОПИСНАТА КУЛТУРА

Извършва се с две задачи, чиято цел е да се установи до каква степен кандидат-студентът владее правописа на съвременния книжовен български език.

ЗАДАЧА № 1.

Включва специално подбрани думи и форми /около 40 на брой/, за чието правилно писане е необходимо да се познават закономерните фонетични промени на гласните и съгласните: редукция, ятов преглас, метатеза, асимилация, краесловно обеззвучаване, случаите на единични и двойни съгласни и др.

Чрез тази задача се проверяват и знанията за слято, полуслято и разделно писане на думите и формите, както и за писане на сложни съкратени думи.

ЗАДАЧА № 2.

Представява кратък текст /до 15 машинописни реда/, чрез който се проверява уменията на кандидат-студента да членува с пълен и кратък член, да преценява в кои случаи е необходима главна вместо малка буква или бройна форма вместо форма за множествено число, да обозначава степенуването на прилагателни и наречия, да пренася части от думата на нов ред и др.

II. ПРОВЕРКА НА ПУНКТУАЦИОННАТА КУЛТУРА /Задача № 3/.

Необходимо е да се поставят липсващите препинателни знаци /вътре в изреченията и в края им/ на текст до 20 стандартни машинописни реда. За успешното изпълнение на задачата кандидат-студентът трябва да е запознат с основните правила и най-често срещаните изключения от тях, отнасящи се до пунктуационното оформление на простото изречение, когато в него има еднородни, повторени, обособени и вметнати части, обръщения, самостоятелна употреба на частици и др.

При сложното изречение е задължително да се знае правилото за обозначаване на границите между съставящите го прости. Необходимо е да се познават и изключенията, свързани с еднократната употреба на съюзи И, ИЛИ, ДА, с наличието на косвен въпрос, както и с появата на уточняващо наречие пред съюзна дума, с контактната позиция/пряко съседство/ на съюзи, принадлежащи на различни изречения и др.

Кандидат-студентът трябва да е запознат с изискванията за пунктуационно оформление на пряка реч.

III. ПРОВЕРКА НА УМЕНИЕТО ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ТЕКСТ /Задача № 4/

Извършва се чрез писмено съчинение/есе/, чиято тема е мисъл /цитат/ от творчеството на изучавани в средното училище български писатели: Христо Ботев, Иван Вазов, П. К. Яворов, Ал. Константинов, Елин Пелин и Йордан Йовков.

За осъществяването на тази задача на кандидат-студента се предоставя пълна свобода. Той може да изгради изложението си:

1. върху една или повече творби на съответния автор
2. върху творчеството и на други писатели
3. върху аспекти от биографично, социологическо, обществено-политическо или др. естество.

Желателно е съчинението да не надхвърля ТРИ РЪКОПИСНИ СТРАНИЦИ.

То трябва задължително да има УВОД, ОСНОВНА ЧАСТ и ЗАКЛЮЧЕНИЕ, да разкрива добрата обща, литературна и езикова култура на кандидат-студента. Да бъде информативно уплътнено, разсъжденията да са поднесени с логически и граматически правилни изречения. Санкционират се фактологичните, стилистичните, правописните, пунктуационните и др. грешки.

ПРИМЕРЕН ВАРИАНТ

НА КАНДИДАТСТУДЕНТСКИЯ ИЗПИТ

ЗАДАЧА № 1. Зачеркнете грешните букви или грешните варианти в следните думи и форми:

операциоН/Нна, закусвалнА/Я, ДонесА/Ъл, надлеЗ/С, бериТ/Дба, плеШ/Щка, шеСТ/ВСТвие, ХристиА/Янство, прЯ/Есно, О/Удвоявам, задЪЛ/ЛЪжнял, викинг/К, мигнА/Ъл, девЯ/Етка, порас/СТна, лекарЯ/Ът, кандидатства/ВУВАм, рождеН/Нник, МелниКС/ШС/Шко, пеР/РЕспектива, аксесО/Уари, обвЪР/РЪзвам, ниЗ/Сходящ, рЕ/Историчен, доА/АИен, власт/ТТа, сарказ/Стично, живописТ/ТТа, софиА/Янец, оТ/Деление.

северозападен, северо-западен, северо западен

кандидатстудент, кандидат-студент, кандидат студент

допингконтрол, допинг-контрол, допинг контрол

скуби свежърва, скуби-свежърва, скубисвежърва

новобългарски, ново-български, ново български

еврокомисар, евро комисар, евро-комисар

второкурсник, второ курсник, второ курсник,

Йорданйовкови, Йордан-Йовкови, Йордан Йовкови

помощникректор, помощник-ректор, помощник ректор

военноремонтен, военно-ремонтен, военно ремонтен

ЗАДАЧА № 2. Поправете допуснатите правописни грешки в текста:

Пирин и рила са получили статутът на национални паркове. На територията на пиринския край са разположени девет резервати. От тях три са във пирин – “юлен”, “баюви дупки” и “джинджирица”. Освен тях за резервати са обевени “парангалица” в рила, “алиботуш” във славянка, “конски дол” и “темната гора” в родопите, “конгура” във беласица и “тисата” и “соколата” във малешефската планина.

На 40% от минералните води на България са на територията на юго-западна България. Благодарение на това пиринския край развива балнео-логията. Центрове на този вид туризам са сандански, огняновските минерални бани и добринище. Туристите могат да пуплуват във басейните със минерална вода на благоев-гат, симитли, сандански, петрич, гоце делчеш, огняново, якоруда, добринище, баня и елешница.

ЗАДАЧА № 3. Поставете липсващите препинателни знаци в текста:

Шофьорът извади колата на банкетата те слязоха. Тънката пелена на небето се бе разпокъсала сега ниско над пустата се носеха едва-едва прозирни космати вълна от облаци с провиснали краища които в далечината едва докосваха повърхността. Духаше поривист вятър който като че ли се усилваше от своя собствен бяг тъй като по пътя му нямаше нищо което да го спре и забави ни възвишение ни дърво ни дори нищожно храстче само безкрайна зелена равнина опряна в далечния ръб на небето. Така заобиколени от облаци и сенки духани от ветровете те приличаха на две едва забележими човечета загубени сред сиви крачеци исполини. Академикът дълго стоя така с нос вдигнат срещу поривите на вятъра в сивия си костюм със смешната си ненужна сива шапка обзет от вълнение което приличаше на страх от бездна. Струваше му се че изведнъж е попаднал в някакъв друг свят с някакви други нереални измерения огромни по мащаб в които ураганите могат да го отвеят като мушица в безкрая. Те стояха дълго тъй без да си кажат нито дума...

ЗАДАЧА № 4. Съставете съчинение (есе) до три страници на тема:

“Любовта бяга от човешките сърца, хората не са вече братя.”

(Ел. Пелин, “Гераците”).